

ชื่อโครงการวิจัย นโยบายรัสเซียที่มีต่อเนโท : ศึกษาเฉพาะกรณีการขยายตัว
ของเนโทไปทางตะวันออก

(Russian Policy Towards NATO : A Case Study of NATO's
Eastward Enlargement)

ชื่อผู้วิจัย

ศาสตราจารย์ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษานโยบายและท่าทีของสหพันธรัฐรัสเซียที่มีต่อการขยายตัว
เนโทไปทางยุโรปตะวันออกและยุโรปตอนกลางตั้งแต่ยุคสงครามเย็นจนถึงหลังยุค
สงครามเย็น การศึกษาและวิเคราะห์นโยบายรัสเซียดังกล่าวทำให้ทราบว่า ประชาชนชาว
รัสเซียส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจต่อปัญหาการขยายตัวเนโทมาทางบริเวณภาคพื้นดังกล่าว
เนื่องจากสนใจแต่ปัญหาความกินคืออยู่ดีและสวัสดิการทางสังคมของตนเสียมากกว่า ซึ่ง
ตรงกันข้ามกับผู้นำทางการเมืองรัสเซีย ส่วนใหญ่คัดค้านไม่เห็นด้วยกับการขยายตัวดัง
กล่าวของเนโท เพราะเป็นการคุกคามความมั่นคงรัสเซีย และทำให้สหพันธรัฐรัสเซียถูก
โคดเคียวในเวทีการเมืองโลก แม้แต่บรรดาประเทศพันธมิตรเนโทก็ยังมีความเห็นแตก
แยกในเรื่องการขยายตัวเนโทไปทางยุโรปตอนกลางและยุโรปตะวันออกโดยมีทั้งผู้
สนับสนุนและผู้คัดค้านการขยายตัวเนโอดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีประเทศสมาชิกเนโอบาง
ประเทศคัดค้านต่อการรับสหพันธรัฐรัสเซียเข้าเป็นสมาชิกเนโท ซึ่งสอดคล้องกับการ
ปฏิเสธของฝ่ายคอมมิวนิสต์ และชาตินิยมหัวรุนแรงรัสเซียที่ไม่ต้องการเห็นประเทศของ
ตนเสียศักดิ์ศรีในการเข้าเป็นพันธมิตรเนโอดีภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม
สหพันธรัฐรัสเซียภายใต้การนำของประธานาธิบดี บอริส เยลต์ซิน พยายามที่จะยับยั้งการ
ขยายตัวเนโอดังกล่าวอย่างไม่หยุดหย่อน โดยอ้างว่า คุกคามความมั่นคงประเทศของตน

แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากสหรัฐอเมริกา และพันธมิตรเนโทยื่นกรานและข้อติงที่ จะขยายตัวเนโต้ไปทางยุโรปตะวันออกและยุโรปตอนกลางต่อไปอีกภายหลังจากรับ ประเทศยุโรปตะวันออกสามประเทศ (สาธารณรัฐเช็ก ฮังการี และโปแลนด์) เข้าเป็น สมาชิกในปี ค.ศ. 1999 สิ่งเดียวที่ประธานาธิบดี เยลต์ซิน สามารถทำได้ก็คือ ความอดกลั้น และอดทนต่อความตื้อติงของพันธมิตรเนโต้ที่มุ่งขยายตัวไปทางตะวันออกเข้าไปใน บริเวณที่มีประเทศซึ่งมีพรมแดนติดกับสหพันธรัฐรัสเซีย เช่น ประเทศลัตเวีย เอสโตเนีย และลิทัวเนีย

เมื่อเร็ว ๆ นี้รัฐบาลรัสเซียกล่าวเตือนว่า ถ้าหากเนโต้รับประเทศดังกล่าวเข้าเป็น สมาชิกเมื่อใด ก็ย่อมเกิดการเผชิญหน้ากันระหว่างเนโต้ และสหพันธรัฐรัสเซียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรเนโต้ไม่ได้สนใจต่อคำเตือนดังกล่าว แต่ประการใด เพราะตระหนักดีว่า ฝ่ายรัสเซียจำเป็นต้องยอมรับการขยายตัวของเนโต้ดังกล่าวตราบไคที่รัฐบาลรัสเซียยังต้องพึ่งพาอาศัยความช่วยเหลือทางการเงินจากฝ่ายตน นอกจากนี้ ฝ่ายรัสเซียต้องยอมรับมาตรการต่าง ๆ ที่พันธมิตรเนโต้ได้นำมาใช้เพื่อสร้างความร่วมมือให้ใกล้ชิดระหว่างฝ่ายรัสเซียและเนโต้ เช่น ข้อตกลงว่าด้วยความสัมพันธ์ ความร่วมมือ และความมั่นคงต่อกันระหว่างเนโต้ และสหพันธรัฐรัสเซีย (Russia - NATO Founding Act) โครงการหุ้นส่วนเพื่อสันติภาพ (Partnership for Peace Program) เป็นต้น

ในปลายเดือนธันวาคม ค.ศ. 1999 นายวลาดีเมียร์ ปูติน (Vladimir Putin) นายกรัฐมนตรีรัสเซียได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้รักษาการตำแหน่งประธานาธิบดีอีกตำแหน่ง หนึ่งแทนประธานาธิบดี บอริส เยลต์ซิน ซึ่งได้ลาออกในเดือนเดียวกัน ภายใต้ ประธานาธิบดีรัสเซียคนใหม่ สหรัฐอเมริกา และพันธมิตรเนโต้เฝ้าดูท่าทีที่นายปูตินมีต่อ การขยายตัวเนโต้ไปทางตะวันออก โดยส่วนตัวแล้วดูเหมือนว่ารักษาการประธานาธิบดีปูติ นพยายามหลีกเลี่ยงการขัดแย้งกับสหรัฐอเมริกาและตะวันตก และนายปูตินเป็นผู้สมัคร แข่งขันคนหนึ่งในการเลือกตั้งประธานาธิบดีรัสเซีย ซึ่งจะมีขึ้นในวันที่ 26 มีนาคม ค.ศ. 2000 และคาดว่าจะเป็นผู้ชนะเลือกตั้งในครั้งนี สิ่งเดียวที่ฝ่ายสหรัฐอเมริกา และตะวันตก กังวลใจตลอดเวลาก็คือ ถ้าหากผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์หรือพรรคเสรีประชาธิปไตยชนะ

การเลือกตั้งในครั้งนี้ การขยายตัวเนได้ไปทางตะวันออกจะต้องเผชิญกับการต่อต้านของผู้
นำดังกล่าวอย่างไม่ต้องสงสัย นอกจากนี้ข้อตกลงควบคุมอาวุธตามรูปแบบธรรมดา
อาวุธนิวเคลียร์ และอาวุธทำลายล้างอย่างมหาศาลจะไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างง่าย ๆ ซึ่ง
จะนำไปสู่ความไม่มั่นคง และความไม่มีเสถียรภาพในยุโรปและในโลกโดยรวมและ
ถือว่าเป็นเรื่องโศกคิที่นายปุดิน ขณะการเลือกตั้งในครั้งนี้ซึ่งสร้างความพึงพอใจแก่โลก
ฝ่ายตะวันตก